

met agrariërs, landgoedeigenaren en monumentenbezitters, (semi-)overheden, culturele instellingen en meer dan vijfender-tighonderd mensen, die zich vrijwillig hebben ingezet voor het Utrechtse erfgoed en landschap zijn bereikt. Zo werden vele kilometers en hectares landschapselementen onderhouden door vrijwilligers van de plaatselijke landschapsbeheergroepen, de vier landschapsbeheerploegen, dertig schoolklassen en me-dewerkers van vier bedrijven. Hielpen amateur-archeologen met opgravingen. Onderzochten amateur-historici stukjes lokale geschiedenis en publiceerden zij daarover. Waren er meer dan vijftig lokale en regionale musea in Utrecht en hielpen vrijwil-ligers de musea met tal van werkzaamheden.

Ook aan het ondersteunen, stimuleren en uitbreiden van het vrijwilligerswerk op het gebied van erfgoed en landschap, het laagdrempelig toegankelijk maken van erfgoed en landschap voor bewoners en bezoekers van Utrecht en ontwikkelen van educatief materiaal hebben wij in 2009 hard gewerkt. Dat willen we in 2010 natuurlijk blijven doen. En heel graag weer samen met u.

Frans ter Maten, *directeur Landschap Erfgoed Utrecht*



Landschap Erfgoed Utrecht
Bunnikseweg 25
3732 HV De Bilt
Postbus 121
3730 AC De Bilt
T 030 220 55 34
F 030 220 55 44
E info@landschaperfgoedutrecht.nl
www.landschaperfgoedutrecht.nl

De werkaamheden van Landschap Erfgoed Utrecht worden mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Nationale Postcode Loterij

en de provincie Utrecht.



Colofon
ontwerp: Marjorie Specht, www.ontwerpkantoor.nl
foto's: Landschap Erfgoed Utrecht, Collectie Utrecht, Het Utrechts Archief en Frits Stuurman
druk: Graféno

J A A R VERSLAG 2009



in de Utrechtse Waarden. Door dit afval een nieuwe bestemming te geven, ontstaan nieuwe mogelijkheden voor duurzaam onderhouden groene landschapselementen.
• Met het project Meetnet Kleine Landschaps- elementen (MKLE) is het hele Kromme Rijngebied, 20.000 ha, door vrijwilligers geïnventariseerd. De verwachting was dat het Kromme Rijngebied ongeveer 6.000 kleine elementen zou bevatten. In werkelijkheid zijn er 10.800 elementen geïnventariseerd: bijna 2 maal zoveel!
• Samen met grondeigenaren en vrijwilligers gewerkt aan het verbeteren van het leefgebied voor weidevogels, kamsalamanders, ringslangen, uilen, zwaluwen en zwarte sterns.

Voor en samen met de (semi-)overheid
Wij ondersteunen en werken ook samen met (semi-)overheden bij behoud en ontwikkeling van erfgoed, landschap en natuur. Ook op het gebied van wettelijke taken, en bij de uitvoering van de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Wij hebben ons in 2009 onder andere ingezet voor:
• Intensieve samenwerking met vier gebieds- commissies: Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei, Kromme Rijn, Heuvelrug en Utrechtse Waarden.
• Waterschappen proberen te verleiden zich meer in te zetten voor het onderhoud aan landschap en erfgoed.
• Drie gemeenten een Landschapsontwikkelings- plan (LOP) op laten stellen. En het omvangrijke LOP voor het Kromme Rijngebied is vrijwel afgerond.
• Nieuwe archeoloog voor het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht (Stamu) in dienst bij Landschap Erfgoed Utrecht.
• Deelname aan het Ruimtelijk Planoverleg (RPO) waarbij rijk, provincie, welstand, Landschap Erfgoed Utrecht en Stamu aan tafel zitten over ruimtelijke plannen, samen met de plannenmakers. Hiermee beogen we landschap en cultuurhistorie tijdig in ruimtelijke plannen mee te nemen.

Voor bewoners en bezoekers van de provincie Utrecht

Wij vinden het belangrijk dat iedereen van landschap en erfgoed kan genieten. Dat doen we door de verhalen van het verleden en het heden te vertellen. En de mensen hun eigen omgeving en geschiedenis te laten ontdekken, beleven en waarderen. In 2009 werkten we daarom onder andere aan:
• De TV-serie Verleden van Utrecht werd in 2009 voor de tweede maal geproduceerd in samenwerking met RTV Utrecht. Via de korte, aansprekende filmpjes konden de Utrechtse bevolking en leerlingen kennis maken met ‘hun verleden’. Daarnaast is in 2009 de DVD Verleden van Utrecht, deel 1 verschenen.
• Voor de ontwikkeling van de website www.regiocanons.nl is aansluiting gezocht met verschillende partijen, zoals historische verenigingen, heemkundekringen en archieven. De nieuwe website sluit aan bij de opzet van de landelijke canon website www.entoen.nu en bevat waar relevant per lokaal venster een koppeling met de canon van Nederland. De twee oostelijke canons zijn gereed en ook te bekijken op www.utrechtsecanons.nl.
• In opdracht van de gebiedscommissie De Utrechtse Waarden ontwikkelden we drie aardkundige fietsroutes. In het bijbehorende fietsrouteboekje, Fietsen door verdwenen rivieren, worden de aardkundige verschijnselen in het gebied beschreven.
• Landschap Erfgoed Utrecht coördineerde de Week van de Geschiedenis in Utrecht, samen met de landelijke organisator ANNO. Dit leidde onder meer tot de nominatie voor de ‘De Week van de Geschiedenisprijs’ voor een project van een van de Utrechtse deelnemers.
• Samen met Landschapsbeheer Gelderland is een website ontwikkeld om de historische wandelroutes, Klompenpaden, nog beter op de kaart te zetten. Op www.klompenpaden.nl kan nu iedereen de wandelroutes bekijken. Ook zijn er weer nieuwe Klompenpaden in ontwikkeling. Om het beheer en onderhoud

van al deze paden te borgen en de vrijwilligers te ondersteunen heeft Landschap Erfgoed Utrecht in nauw overleg met de gemeenten een Steunpunt Klompenpaden opgericht.
• Op 30 mei 2009 werd voor de negentiende keer de onderscheiding Boerderij van het Jaar toegekend. De Boerderij van het Jaar is een initiatief van de Boerderijen Stichting Utrecht in samenwerking met Landschap Erfgoed Utrecht. In 2009 kregen de eigenaren van het ensemble van de monumentale boerderij ‘Rodenstein’ met bijbehorende tabakschuur in Amerongen de onderscheiding.
• Vanaf september 2009 is Landschap Erfgoed Utrecht de standplaats van de Ateliermeester van de Utrechtse Schatkamer. Tot de eerste werkzaamheden van de Ateliermeester behoorde het organiseren van drie inspiratiebijeenkomsten, die goed bezocht werden en tot een levendige uitwisseling van ideeën hebben geleid.
• Het magazine GM² viel in 2009 weer vier keer op de mat bij ruim drieduizend abonnees.
• Om aan de buitenwereld uit te leggen wat Landschap Erfgoed Utrecht allemaal doet, verscheen de brochure ‘Samen voor landschap en erfgoed’.
• De website www.Erfgoed-Utrecht.nl is verder ontwikkeld, waardoor nu ook de archieven op deze website terug te vinden zijn.
• Voor de eigen relaties organiseerden we voor het eerst twee ‘Netwerkdagen’ met een gevarieerd programma met workshops en excursies.
• Bewaar wat? deel 2, een samenwerkings- project met ZIMHC en diverse Veenendaalse partners heeft twee boeiende tentoon- stellingen en een waardevol netwerk opgeleverd.

Voor en samen met mensen die zich vrijwillig inzetten voor landschap en erfgoed

In de provincie Utrecht zijn vele onmisbare vrijwilligers actief. Zij bieden agrariërs, landgoedeigenaren en gemeenten

ondersteuning bij onderhoud aan kleine landschapselementen, onderhoud van Klompenpaden en bescherming van weidevogels. Ook zijn ze actief op het gebied van lokale historie, genealogie, archeologie en monu- menten. Wij ondersteunen deze waardevolle vrijwilligers waar mogelijk. Wat wij in 2009 deden? Hieronder enkele van onze activiteiten:
• Begeleiden van archeologische vrijwilligers bij het doen van archeologisch onderzoek, verkenningen en vondstverwerking, en door het aannemen en registreren van zogenaamde vondstmeldingen. Op de drukbezochte jaarlijkse archeologische contactdag hadden de vrijwilligers weer de gelegenheid kennis en informatie uit te wisselen.
• Ondersteunen van Utrechtse historische verenigingen. De nadruk ligt daarbij op de diverse samenwerkingsprojecten, zoals Waard om te Weten en de Utrechtse Schatkamer, waarin de bijdrage van deze vrijwilligers onontbeerlijk is.
• Ondersteunen van achttien vrijwillige weidevogelbeschermingsgroepen.
• De plaatselijke natuur- en landschapsvrij- willigersgroepen hebben ondersteuning gegeven op het gebied van opleidingen en een nieuwe groep in Veenendaal is ondersteund bij haar oprichting. Daarnaast is een bijeenkomst georganiseerd om de veranderingen in het subsidiestelsel toe te lichten.
• Ongeveer tachtig vrijwilligers hebben één à twee keer per week meegewerkt in de landschapsbeheerploegen. Deze ploegen hebben enige honderden landschapselementen onderhouden.
• De landelijke Natuurwerkdag, die in de provincie Utrecht door ons wordt gecoör- dineerd, werd weer een succes. In de provincie Utrecht werkten op 7 november ruim achthonderd mensen in het landschap.
• Werving en organisatie van vier bedrijfsuitjes. De bedrijfsuitjes worden door ervaren vrijwilligers begeleid.

2009: een jaar dat gedomineerd werd door de economische crisis. Ondanks dat konden wij toch weer veel doen voor het landschap en erfgoed in de provincie Utrecht. Het blijft span- nend in welke mate deze crisis de komende jaren invloed zal hebben op ons werk. Hoopgevend is dat de provincie Utrecht in haar missie in het kader van ‘Samen op weg naar 2040’ streeft naar een duurzaam Utrecht en behoud van de aantrekkings- kracht van de regio. Zij stelt: “Wij versterken waar we goed in zijn: een ontmoetingspunt van kennis en creativiteit, met een rijke cultuur en een aantrekkelijk landschap.” Deze missie geeft ons een prachtige stip op de horizon, waar we met elkaar nu en de komende jaren naar toe kunnen werken.

Speerpunten blijven de samenwerking met en stimulering en ondersteuning van de vele partijen die zich inzetten voor het Utrechtse erfgoed en landschap, en het opzetten en uitvoeren van activiteiten en projecten waarin de meerwaarde van land- schap samen met erfgoed goed tot uiting komt. Natuurlijk stre- ven we er daarbij naar om zo effectief en efficiënt om te gaan met de (publieke) middelen, die we ontvangen voor ons werk. In dit jaarverslag maken wij u graag deelgenoot van de mooie resultaten die wij in 2009 hebben behaald. Resultaten die samen

WAT DEDEN WE IN 2009

Voor en samen met eigenaren van erfgoed, landschap en natuur
Landschap Erfgoed Utrecht heeft geen eigen grond of gebouwen in bezit. Wij werken daarom voor en samen met de eigenaren van erfgoed, landschap en natuur. Hieronder een selectie uit de vele activiteiten die we in 2009 hebben uitgevoerd:
• Ongeveer twaalfhonderd adviezen gegeven aan particulieren, agrariërs en landgoedeigenaren over de inrichting van hun omgeving. Met deze adviezen willen we stimuleren om bij uitbreiding of verbouwing streekeigen keuzes te maken.
• Intensieve samenwerking met de Boerderijen Stichting Utrecht om boerderijeigenaren nog beter van dienst te kunnen zijn. Het aantal boerderijadviezen dat in 2009 werd aangevraagd en uitgevoerd was hoger dan in vorige jaren.
• Met het project Buitenlui actief een inspiratiedag georganiseerd voor buitenlui in de Vechtstreek. Er waren circa dertig geïnteresseerden die tijdens een excursie konden zien hoe je het erf natuurvriendelijk kunt inrichten, kunt kiezen voor streekeigen beplantingen, hoe je om kunt gaan met de verbouwing van je (historische) boerderij en waar subsidies voor beschikbaar zijn.
• De Utrechtse agrarische natuurverenigingen zijn belangrijke samenwerkingspartners. Wij hebben onder andere geholpen bij uitvoeringsprojecten en ondersteuning geboden bij de professionalisering van de verenigingen.
• Het initiatief genomen om de krachten op het gebied van agrarisch en particulier natuurbeheer in Utrecht te bundelen. Landschap Erfgoed Utrecht heeft hierover verkennende gesprekken gevoerd met LTO Utrecht, SBNL en de agrarische natuurverenigingen.
• Onderzoek naar de inzet van snoeihout als energiebron in het Kromme Rijngebied en

en worden voortgezet, ook over andere onderwerpen.

Voor en samen met scholen
Door kinderen en jongeren in aanraking te brengen met landschap en erfgoed in hun directe omgeving leren ze hiervan genieten, de waarde ervan te zien en betekenis te geven. Landschap Erfgoed Utrecht maakt daarom lesmateriaal voor het gehele onderwijsveld. In 2009 werkten we onder andere aan:
• Aanpassen van diverse bestaande onderwijsprojecten voor verschillende gemeentes.
• Ontwikkelen van vier projecten voor én met vmbo-scholen. Op een praktische manier leren de vmbo-leerlingen onder andere meer over de verandering van hun omgeving, betekenisvolle plekken in hun omgeving en de veranderende techniek en landbouw.
• Cultuurnet Woudenberg: zeven basis- scholen in de gemeente Woudenberg nemen hierin deel. Door een samenwerkingsover- eenkomst tussen de gemeente Woudenberg en Landschap Erfgoed Utrecht gaan leerlingen van groep 1, 3, 5 en 7 aan de slag met hun erfgoed.
• Het educatieprogramma voor de Vrede van Utrecht, waarvan wij vanaf 2010 één van de partners zijn.
• Nulmeting om beter zicht te krijgen op het gebruik van onze lesmaterialen. Daaruit blijkt dat we grote groepen van zowel het primair- als het voortgezet onderwijs bereiken.
• Twee e-mail nieuwsbrieven om het onderwijs nog beter te informeren.
• Het project ‘Je school kan de boom in’ biedt scholieren de kans om een dag in het landschap te werken. Zestien scholen hebben in 2009 meegedaan, met bijna vijftienhonderd leerlingen. De dagen worden begeleid door ervaren vrijwilligers.

Wilt u meer weten over het werk van Landschap Erfgoed Utrecht? **Kijk dan op www.landschaperfgoedutrecht.nl.**

Net als andere jaren hebben we in 2009 werkzaamheden verricht die we met veel enthousiasme en inzet uitvoeren.

Hiervoor krijgen we basissubsidie van de provincie Utrecht. Daarnaast werken we op projectbasis. In dit jaaroverzicht kunt u meer lezen over een aantal van onze basistaken en vele projecten die we in 2009 hebben uitgevoerd. Werk waarvan we vinden dat we het moeten doen. Zodat iedereen nu én in de toekomst kan genieten van landschap en erfgoed. Want dat is onze missie.

DE CIJFERS VAN 2009
Omzet
€ 4.300.878,-

Inkomsten
Basissubsidie provincie Utrecht: € 2.022.659,-
Projectsubsidies: € 1.319.151,-
Loonkostensubsidie gemeente Utrecht: € 54.714,-
Nationale Postcode Loterij: € 134.713,-
Overige baten (o.a. uitvoering werk): € 769.640,-

Totale kosten
€ 3.663.652,-

Medewerkers
Aantal medewerkers: 58 (40,3 Fte)
Aantal vrijwilligers actief in 2009: 3.500 personen



AANLEG VAN BROEIHOOP VOOR RINGSLANG



ARCHEOLOGISCHE CONTACTDAG



VRIJWILLIGERSDAG



BOERDERIJ VAN HET JAAR



JE SCHOOL KAN DE BOOM IN!



VERLEDEN VAN UTRECHT



STEUNPUNT EN MELDPUNT ARCHEOLOGIE



CURSUSSEN VOOR MUSEA



PYRAMIDE VAN AUSTERLITZ



BROCHURE SAMEN VOOR LANDSCHAP EN ERFGOED



ENERGIEHOUT KROMME RIJN



BLAD



GM²



NATUURWERKDAG



NATUURWERKDAG ZATERDAG 7 NOVEMBER

FIETSEN DOOR VERDWENEN RIVIEREN



ADVIES OVER BOERDERIJ EN ERF



UTRECHTSE CANONS



MONITOR KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN



VMBO IMPULS

LESMATERIAAL VOOR VOORTGEZET- EN PRIMAIR ONDERWIJS



KLOMPENPADEN

NETWERKDAGEN



DE UTRECHTSE SCHATKAMER: INSPIRATIEBIJENKOMSTEN

